

Lizbona – dekriminalizacija kot rešitev?

Odrpte scene

Pred padcem diktatorskega režima Salazarja leta 1974 sta imeli vojska in mornarica pomembno mesto v portugalski družbi, velike soseske pa so bile odvisne od dejavnosti mornarice. Politične spremembe so prinesle krizo in trgovina s prepovedanimi drogami je postala možnost za dopolnitev dohodka. V Lizboni so se tri velika območja razvila v odprte scene, imenovane "supermarketi". Casal Ventoso, največji "supermarket", je imel približno 5000 obiskovalcev vsak dan. Na območju je živelo 2000 ljudi in v preprodajo so bile vpletene celotne družine. Na tem področju je bilo veliko število posameznikov v slabem zdravstvenem stanju in v vidnem pomanjkanju, prav tako so javno injicirali droge.

Odzivi

Splošno spremembo politike je oblikovala Komisija za nacionalno strategijo o drogah, ki je obravnavala uporabo drog kot zdravstveno težavo. Uporaba drog je bila večinoma dekriminalizirana in posameznikom je bilo dovoljeno, da imajo odmerke za lastno rabo pri sebi 10 dni. Prodaja je ostala kriminalizirana. Hkrati je Portugalska vzpostavila poseben sistem, ki temelji na upravnih sankcijah, t.i. "komisije za odpravo odvisnosti od drog" (CDT). Policija in drugi organi so lahko uporabnike napotili na te regionalne organe, ki imajo psihologe in socialne delavce. CDT deluje kot neke vrste sodišče, informira uporabnika, jih posluša in odloči o odzivih. Uporabnik je vpisan tudi v nacionalni register, ločen od kazenske evidence. Ta sistem je namenjen nezasvojenim uporabnikom. Odvisnike je treba napotiti na zdravljenje. Izdajajo se tudi odredbe o civilnem vedenju. Sistem CDT je treba razumeti kot del celovitega sistema obravnave, ki naj bi deloval brez čakalnih list in s terenskimi socialnimi službami, ki lahko podpirajo motivacijo in reševanje problemov med uporabniki.

Temeljne strategije

Odzivi v kriznem primeru supermarketov so bili razviti v sodelovanju z občino. Odrpte scene ("supermarketi") so bile dobesedno uničene in obnovljene z donacijami EU. Hkrati je bila povečana razpoložljivost zdravljenja in vzpostavljeni so bili nizkopražni programi za substitucijsko terapijo z opiodi, kot so metadonski avtobusi. Trenutno se odrpte scene nenehno srečujejo s prisotnostjo policije, policija pa lahko uporabnike usmerja v sistem CDT. Policija ima pooblastilo za iskanje uporabnikov na cesti in za nadzor območij z očitnimi odprtimi scenami.

Opažanja

Na začetku so ti odzivi povzročili vročo razpravo in močne negativne napovedi o prihodnjih povečanih težav. Kljub temu se je raven težav zmanjšala, v času študije pa uporaba drog ni predstavljala pomembnega javnega problema. Rešitve je težko oceniti. Zdi se, da je sistem trenutno dobro sprejet. Zdi se tudi jasno, da je večina uporabnikov pozitivno naravnana do sistema CDT kot alternative sodnim postopkom. Sistem pa nikakor ni oblika legalizacije. Nasprotno, ta vrsta dekriminalizacije se lahko na več načinov obravnava kot relativno strog družben odziv.

Trenutna situacija

Prve, velike odprte scene v Lizboni so izginile. Vendar pa je uporaba drog v barih in na zabavnih prizoriščih razširjena, prodaja drog, vsaj konoplje, pa v Lizboni ni nenavadna. Število uporabnikov zdravljenja se je povečalo, medtem ko je rast težav z drogami zastala ali se je zmanjšala. Sistem CDT uporabniki večinoma spoštujejo, ponavljajoča se uporaba in ponavljajoča napotitev pa lahko povečata stopnje sankcij. Težave z duševnim zdravjem je treba vsaj v teoriji diagnosticirati in spremljati v službah za duševno zdravje. Storitve zdravljenja tesno sodelujejo s psihiatrijo.